

з документацією, опитування працівників підприємства та польових візитів на виробничі ділянки. Важливим моментом у сертифікації за схемою FSC є проведення консультацій та отримання інформації від значної кількості зацікавлених сторін. Сертифікація за обома схемами передбачає постійний контроль за дотриманням вимог стандарту, за яким здійснюється сертифікація, та спрямована на постійне вдосконалення виробничо-господарської діяльності підприємства.

Література

1. Пахомова Н.В. Экологический менеджмент / Н.В. Пахомова, А. Эндрес, К. Рихтер. – СПб. : Изд-во "Питер", 2003. – 544 с.
2. Шаповал М.І. Основи стандартизації, управління якістю і сертифікації : підручник / М.І. Шаповал. – Вид. 3-тє, [перероб. та доп.]. – К. : Вид-во Європ. університету, 2002. – 174 с.
3. Certification bodies for FSC. – ASI official web-site, 2014. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.accreditation-services.com/archives/standards/fsc>.
4. List of PEFC accredited national schemes. – PEFC official web-site, 2014. [Electronic resource]. – Mode of access <http://pefcrgs.info/accredited-national-bodies.asp>.

Ковалышин В.Р. Практические аспекты внедрения процедуры сертификации лесов

Рассмотрена процедура проведения сертификации лесов на примере лесохозяйственных предприятий Украины. Отмечены составляющие процесса сертификации на пути продвижения продукции от производителя к потребителю. Перечислены этапы проведения сертификации продукции и услуг, существующие в системе Госстандарта Украины. Обосновано использование исполнительного подхода в процессе проведения сертификации лесов. Осуществлен детальный анализ каждого из этапов проведения сертификации лесов на примере лесохозяйственного предприятия и сравнение подходов к проведению сертификации лесов двух схем FSC и PEFC.

Ключевые слова: лесное хозяйство, сертификация лесов, сертификация цепочки происхождения продукции, FSC, PEFC, этапы проведения сертификации.

Kovalyshyn V.R. Practical Aspects of Introducing Procedure of Forest Certification

There is considered procedure of forest certification on the example of forest enterprises of Ukraine. There are mentioned components of forest certification on all stages of forest products processing. Stages of carrying out certification of products and services existing in the system of Derzhstandart of Ukraine are listed in the article. Implementation approach for forest certification is justified. There is made detailed analysis of each of the stages of forest certification on the example of forest enterprise and comparison of approaches to forest certification of two schemes FSC and PEFC.

Key words: forest management, forest certification, COC certification, FSC, PEFC, stages of certification.

УДК 338.22.01 *Здобувач Я.С. Лапчук¹, канд. екон. наук – Львівська КА*

ІНСТРУМЕНТАРІЙ ГРОШОВО-КРЕДИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Розглянуто інструменти прямого та опосередкованого впливу на основні параметри грошового обігу. Наголошено, що можливість застосовувати опосередковані інструменти грошово-кредитної політики в масштабах, властивих ринковим економікам, може бути індикатором рівня її розформування. Стосовно переваг і пріоритетів до використання інструментів грошово-кредитної політики зазначено, що їх градацію потрібно

робити згідно з технологічними можливостями в досягненні цілей. Зроблено висновок про те, що грошово-кредитна політика та механізм її реалізації в ринкових економіках постійно розвивається і адаптується до потреб розвитку національних економік.

Ключові слова: грошово-кредитна політика, центральний банк, цінні папери, грошова маса.

Постановка проблеми. Грошово-кредитне регулювання в сучасних економіках відіграє важливу роль у стабілізації економічної кон'юнктури і досягненню поставленої мети. Трансформаційні процеси в українській економіці пов'язані з постійним розвитком можливостей грошово-кредитного регулювання, його методів та інструментів. Грошово-кредитне регулювання у процесі ринкових реформ постійно модифікується і змінює характер впливу на економічні процеси. Пороте аналіз наукової літератури засвідчив, що залишились недостатньо врахованими в теоретичних дослідженнях проблеми ефективності грошово-кредитного регулювання, його методів та інструментів у контексті трансформаційних процесів.

Постановка завдання – виокремлення інструментарію грошово-кредитного регулювання економіки з метою його адаптації до потреб національної економіки.

Виклад основних результатів дослідження. Грошово-кредитна політика здійснюється центральними банками в межах державної економічної політики. У ринкових економіках грошово-кредитна політика поряд із бюджетно-фіскальною політикою визначають та формують основні параметри функціонування національних економік. Згідно з методологічними підходів з проведення грошово-кредитної політики спостерігається її розмежування на два основні напрями. А. Гальчинський поділяє інструменти грошово-кредитної політики прямого та опосередкованого впливу на основні параметри грошового обігу. В інших випадках акцент робиться на зв'язок інструментів грошово-кредитної політики з ринковими механізмами і їх розділяють на адміністративні та ринкові [1, с. 270]. В окремих випадках можливо виділити групу інструментів грошово-кредитної політики, які застосовуються в економічних ситуаціях, які потребують спеціалізованих інструментів впливу на стан економіки. Вибіркові або селективні інструменти грошово-кредитної політики доповнюють і розширюють їх можливості.

До ринкових інструментів або інструментів опосередкованої дії відносяться: операції на відкритому ринку; регулювання облікової ставки; зміна норми обов'язкових резервів. Інструменти опосередкованої дії є складовою частиною ринкових механізмів. Визначальною їх особливістю є те, що вони пов'язані з іншими ринковими інститутами, які реагують на зміну периметрів грошової маси. Застосування опосередкованих інструментів грошово-кредитної політики потребує існування ринкового середовища, яке спроможне реагувати на зміну параметрів регульованих змінних. Можливість застосовувати опосередковані інструменти грошово-кредитної політики в масштабах, властивих ринковим економікам, може бути індикатором рівня її розформування. У розвинених ринкових економіках вже існують традиції та значні напрацювання в застосуванні опосередкованих інструментів грошово-кредитного регулювання.

¹ Наук. керівник: проф. Г.І. Башнянин, д-р екон. наук

Операції на відкритому ринку є одним з основних інструментів грошово-кредитної політики в ринкових економіках, суть яких полягає в купівлі-продажу центральним банком цінних паперів. Внаслідок операцій на відкритому ринку змінюється грошова пропозиція, що обумовлює їх регуляційний вплив. Центральний банк може змінювати свій регуляційний вплив також шляхом зміни партнерів з операцій на відкритому ринку з банками або позабанківською системою. Економічний сенс операцій на відкритому ринку полягає в тому, що взаємовідносини суб'єктів купівлі-продажу облігацій здійснюється через грошовий ринок. Центральний банк на грошовому ринку монополює вплив на зміну кредитних ресурсів. Проведення операцій на відкритому ринку дає змогу центральним банкам збільшувати оборот кредитних ресурсів банків – при купівлі цінних паперів, або їх зменшувати – при продажу цінних паперів.

Операції на відкритому ринку повністю контролюються центральним банком, що дає змогу використовувати їх як точний і надійний інструмент регулювання грошової пропозиції. Наслідки операцій на відкритому ринку підлягають точному виміру і можуть за потреби легко коригуватись. У ситуації, коли під час проведення грошово-кредитної політики починають спостерігатись відхилення від намічених цілей, то існує можливість своєчасно скоригувати шляхом купівлі-продажу відповідну кількість цінних паперів. Особливо придатні операції на відкритому ринку для досягнення тактичних цілей, оскільки центральний банк приймає рішення про їх проведення самостійно і може швидко втрутитись в небажані відхилення на грошовому ринку.

Операції на відкритому ринку здійснюються з коротко- і довгостроковими зобов'язаннями держави, а також приватними зобов'язаннями – облігаціями, банківськими комерційними векселями, які обліковуються центральним банком. Проте основна частина операцій на відкритому ринку здійснюється з державними короткостроковими зобов'язаннями з 3-місячним терміном погашення. Так операції з державними цінними паперами в розвинених країнах здійснюють спеціалізовані брокерські контори. Внаслідок досягається регулюючий вплив на грошову базу і відповідно на платоспроможний попит і рівень інфляції.

Проведення операцій на відкритому ринку з банками безпосередньо впливають на резерви банку. Для процесу створення банківських грошей використовуються "Т-рахунки", що задіює механізм взаємодії активів і пасивів банківських рахунків. Коли комерційний банк збільшує свої депозити через вклад чеків, виписаних на інші комерційні банки, то загальна кількість банківських резервів не міняється. Збільшується загальний розмір депозитів і резервів банківської системи після вкладення готівки на рахунки банків. На збільшення резервів впливають операції на відкритому ринку, які міняють розмір депозитів і відповідні обсяги резервів банківської системи.

Операції на відкритому ринку з позабанківською системою пов'язані з використанням отриманих коштів від операцій з цінними паперами. Коли отримані гроші потрапляють на банківські депозити, то резерви скорочуються, а коли залишаються у вигляді готівки – резерви не змінюються.

За характером впливу операції на відкритому ринку поділяються на захисні та динамічні.

Захисні операції на відкритому ринку застосовуються у певних економічних ситуаціях, коли виникає загроза погіршення деяких параметрів грошової маси. Центральні банки через операції з певними видами цінних паперів упереджують небажані зміни грошового ринку. Операції проводяться з безпроцентними цінними паперами та цінними паперами, які приносять процентний дохід.

Динамічні операції грошового ринку призначені для цільового впливу на грошову масу через зміну банківських резервів. Динамічний характер пов'язаний з особливостями впливу на грошову масу в межах реалізації тактичних цілей. Захисні операції мають більший коригуючий характер впливу.

У ринкових економіках серед інструментів грошово-кредитної політики кожний із її типів має свої можливості та завдання з використання.

Операції на відкритому ринку мають переваги за умови реалізації тактичних цілей. Ф.С. Мишкін відзначає їхні переваги над іншими методами монетарної політики [5, с. 515]:

1. Операції на відкритому ринку перебувають під повним контролем ФРС, яка може точно визначати їхні обсяги. Використання інших інструментів грошово-кредитної політики має непрямий характер впливу і не підлягає прямому контролю.
2. Операції на відкритому ринку є гнучкими і точними і дають змогу досягнути бажаних параметрів змінних шляхом продажу або купівлі невеликих за розміром обсягів цінних паперів. Одночасно, коли необхідно вплинути на зміну резервів у значних розмірах, то важливо здійснювати великі обсяги операцій.
3. Операції на відкритому ринку можливо легко коригувати і міняти характер впливу на грошові резерви. У випадку помилок під час проведення операцій на відкритому ринку центральний банк спроможний своєчасно змінити характер і напрям проведення купівлі та продажу цінних паперів.
4. Операції на відкритому ринку можна проводити швидко, коли вони не супроводжуються адміністративними зволіканнями. У випадку потреби зміни грошової маси або розміру резервів ФРС дає вказівку дилеру щодо негайної купівлі або продажу цінних паперів.

Регулювання облікової ставки визначає ціну кредиту. Центральний банк надає позики комерційним банкам на короткий термін і під заставу державних цінних паперів. Зміна облікової ставки центральним банком впливає на можливість комерційних банків отримувати кредити для надання позик. Зниження облікових ставок підвищує мотивацію комерційних банків з отримання позик у центрального банку і розширення операцій з надання кредитів. Відповідно, у випадку підняття облікових ставок, обсяги кредитів скорочуються. Регулювання облікової ставки є традиційним інструментом впливу на стан кредитоспроможності банківської системи. Регулювання облікової ставки здійснюється у вигляді дисконтної політики шляхом зміни офіційної облікової ставки. Дисконтна політика здійснюється у вигляді грошово-кредитної рестрикції або експансії. Грошово-кредитна політика рестрикції застосовується у фазі підйому економічного циклу, коли виникає загроза "перегріву" економіки і прояву інфляції.

Рестрикційна грошово-кредитна політика або політика "дорогих грошей" має на меті ускладнити можливість для використання кредитних ресурсів і відповідно обсягів виробництва.

Експансіоністська грошово-кредитна політика або політика "дешевих грошей" застосовується у фазі спаду економічного циклу. Збільшення кредитних можливостей банків та створення умов для пільгового кредитування дає змогу стимулювати сукупний попит і економічну активність.

Центральні банки також регулюють обсяги ломбардних кредитів і склад цінних паперів, які використовуються для застави. Рациональним методом регулювання кредитів є їх розподіл через аукціони. У такому випадку грошові потоки мають тенденцію переміщатись у напрямках їх ефективного використання.

Зміна норми обов'язкових резервів є важливим напрямом грошово-кредитного регулювання. У сучасних банківських системах комерційні банки зобов'язані зберігати частину власних коштів у центральному банку для забезпечення деяких своїх операцій. Встановлення норми обов'язкових резервів є одним із найбільш традиційних інструментів регулювання сучасних грошових систем. Започаткували встановлення норми обов'язкових резервів у США в 1913 р. На початковому періоді використання обов'язкові резерви застосовувались лише для страхування можливості виплачувати депозити. Після запровадження системи страхування депозитів, обов'язкові резерви почали застосовуватись як інструмент впливу на стан банківської системи і економічну активність в національній економіці. Норма обов'язкових резервів дає змогу центральним банкам регулювати загальний розмір грошової маси та її окремих агрегатів. Зміна норми обов'язкових резервів є дуже дієвим інструментом грошово-кредитної політики, але її застосування пов'язано з певними складнощами у визначенні наслідків і меж впливу.

Збільшення резервних вимог може вплинути на стан ліквідності комерційних банків. Вилучення у вигляді резервів коштів обмежує можливість банків розраховуватись за своїми зобов'язаннями.

Значний вплив на обсяги грошової маси та непридатність до оперативного і точного коригування змусило центральні банки застосовувати зміну норми резервів більш обережно і виважено. Зміна норми обов'язкових резервів використовується в довгостроковій перспективі для досягнення проміжних і стратегічних цілей грошово-кредитної політики. У США згідно з чинними законами стосовно ФРС зміна норми обов'язкових резервів вважається надзвичайним заходом і застосовується дуже рідко [2, с. 211].

Зміна норми обов'язкових резервів здійснюється як шляхом встановлення нових резервних вимог, так і шляхом перегляду видів резервних вимог, за якими проводиться резервування. Зміна норм обов'язкових резервів має загальний вплив на всі складові банківської системи, на відміну від інших інструментів, які мають вибірковий характер впливу.

Для застосування зміни норми обов'язкових резервів потрібно задіяти всю банківську систему. Резервування банківських коштів зменшує їх кредитні можливості та процес мультиплікації банківської системи. У періоди тривалих економічних криз норма обов'язкових резервів знижується, що збільшує кредитні можливості банківської системи. У ситуації, коли темпи економічного зростання є надмірними, що стимулює інфляційні явища в економіці, то практикується підвищення норми обов'язкових резервів. Проте в країнах зі стабіль-

ними економіками зміна норми резервів розглядається як надзвичайне явище і застосовується відносно рідко.

З огляду на різні завдання грошово-кредитної політики і стан функціонування та завдання банківської системи, норма обов'язкових резервів значно різниться залежно від країни. У США норма обов'язкових резервів становить залежно від видів депозитів 3-12 %, в Росії – 20 %, в Україні – 15 %. У більшості країн норма резервів встановлюється у двох основних формах – кошти на спеціальному рахунку в центральному банку та у формі готівки в комерційних банках. Норма банківських резервів є визначальною складовою механізму мультиплікації грошей банківською системою. Грошові кошти у вигляді резервів не беруть участі в мультиплікації грошової маси.

Стосовно переваг і пріоритетів до використання інструментів грошово-кредитної політики переважають думки, що їх градацію потрібно робити згідно з технологічними можливостями для досягнення цілей. К.Р. Макконнелл та С.Л. Брю, аналізуючи значущість грошово-кредитних інструментів, підкреслюють, що найважливішим є операції на відкритому ринку. З огляду на їх високу гнучкість та точність в досягненні поставлених цілей, облікова ставка є менш важливою та дієвою. Зміна облікової ставки впливає на резерви комерційних банків вибірково і не має впливу на всю банківську систему. Іншою особливістю є те, що центральні банки лише створюють умови для збільшення кредитів. Проте рішення про доцільність отримання позики комерційний банк приймає самостійно [4, с. 305].

Значні традиції в розвинених ринкових економіках та набутий досвід використання інструментів грошово-кредитного регулювання дає змогу застосовувати їх раціонально і досягнути стабільності в економіці.

Адміністративні (прямі) інструменти грошово-кредитного регулювання пов'язані з прямими обмеженнями або заборонами, які встановлюються центральними банками. І. Лютий виділяє основні адміністративні методи регулювання стосовно кількісних і якісних параметрів діяльності банків [3, с. 113]:

- встановлення квот на окремі види пасивних і активних операцій;
- введення стель (або лімітів) на видачу різних категорій позик і на залучення кредитних ресурсів;
- обмеження на відкриття філій і відділень;
- лімітування розмірів комісійних винагород, тарифів на надання різних видів послуг, процентних ставок;
- визначення переліку операцій, видів забезпечення, а також вимоги ліцензій на окремі види операцій.

До прямих інструментів грошово-кредитної політики деякі автори відносять також механізми грошової емісії та межі й вартість кредитних ресурсів, які виділяються згідно з пріоритетами макроекономічної політики для фінансування окремих потреб економіки.

Рефінансування комерційних банків є одним із дієвих інструментів грошово-кредитного регулювання, яким користуються центральні банки. Суттю рефінансування є погашення колишньої заборгованості шляхом надання кредитів під заставу вже існуючих боргових зобов'язань. Через проведення рефінансування центральні банки виступають кредиторами до інших банків і вплива-

ють на умови надання міжбанківських кредитів. Встановлення облікової ставки, а також дисконтних ставок дає змогу регулювати залучення кредитних ресурсів банками. Важливим важелем регулювання за такими кредитами є відсоткова політика у вигляді встановлення мінімальних ставок або їх фіксації по кредитах, які надаються комерційним банкам.

Також впливає на кредитні можливості банків купівля-продаж комерційних векселів і переговори з комерційними банками, які мають неформальний характер. Зміна кредитних можливостей комерційних банків шляхом рефінансування є важливим важелем впливу на ринкові відсоткові ставки. Центральні банки можуть впливати на кількісні параметри кредитів і цим самим через зміну попиту і пропозиції впливати на ставку відсотка.

Селективні або вибіркові методи регулювання є допоміжними інструментами проведення грошово-кредитної політики. Порівняно з уніфікованими методами грошово-кредитного регулювання, селективні є досить диверсифікованими, тобто пов'язані з специфічними ситуаціями стану економіки. Окремі автори виділяють регулювання споживчого кредиту, умовляння, фіксування маржі [4, с. 306].

Регулювання споживчого кредиту дає змогу в розвинених грошових економіках впливати на досить великі обсяги грошової маси. В ринкових країнах значна частина споживчого кредиту задовольняється через спеціальний кредит. Збільшуючи або зменшуючи можливості придбання товарів через споживчий кредит, центральний банк впливає на грошову масу.

Фіксація маржі в спекулятивних операціях з цінними паперами дає змогу обмежити їх негативний вплив на економіку. Для цього передбачено мінімально допустимі внески на купівлі цінних паперів, які повинні здійснюватись власними коштами, а для решти платежів допустимі позички.

Умовляння здійснюється керівництвом центральних банків – учасників банківської системи стосовно розширення або скорочення кредитних можливостей. Для цього використовуються корпоративні зв'язки, або стан певної залежності від керівництва центрального банку.

Деякі автори до селективних методів регулювання додатково відносять також різні вибіркового контролю за кредитами, а також регулювання процентних ставок за депозитами [2, с. 217].

Вибірковий контроль за кредитами спрямований переважно на його розміщення, а не на ревізію загальної кількості позик.

Регулювання кредитних ставок за депозитами у США постійно відбувалося і полягало в обмеженні їх верхньої межі. Головним завершенням такого регулювання було попередження вкладу коштів у ризиковані активи. З огляду на трансформування економіки України, сфера застосування неринкових методів регулювання є значно ширшою. В Україні активно використовують такі грошово-кредитні інструменти, як підтримка курсу національної валюти та регулювання імпорту та експорту капіталу.

Операції на валютному ринку дають змогу центральному банку здійснити регулювання грошової маси в обігу і підтримувати стабільність національної валюти. Виступаючи на валютному ринку в ролі покупця, централь-

ний банк випускає в обіг додатковий обсяг національних грошей, а виступаючи в ролі продавця іноземної валюти, вилучає з обігу кошти в національній валюті [6, с. 304].

Регулювання імпорту та експорту капіталу є інструментом впливу на грошову масу в обігу через:

- реєстрацію імпорту та експорту капіталу;
- установлення максимальних і мінімальних розмірів процентних ставок за іноземними депозитами в українських банках;
- встановлення для осіб, які мають борги перед резидентами, обов'язкового безпроцентного вкладення певної частини від суми боргових зобов'язань в уповноважених банках України.

Висновки. У практиці використання інструментів грошово-кредитної політики в Україні позначився значний досвід, який дає змогу сформулювати найбільш загальні правила її проведення:

1. Грошово-кредитна політика повинна бути гнучкою і має узгоджуватись із загальними механізмами метрологічного регулювання, враховуючи розвиток економічного циклу.
2. Монетарна політика повинна бути узгодженою з фіскальною, зовнішньоекономічною, зокрема валютного курсу.
3. Консерватизм монетарної політики не дає змоги застосовувати різкі зміни в динаміці грошових агрегатів, оскільки ефект від цих заходів може бути лише тимчасовим.
4. Поетапність впровадження ринкових регуляторів грошово-кредитної політики в країнах із перехідною економікою.
5. Варто враховувати, що є певна часова затримка в одержанні ефекту від впровадження заходів грошово-кредитної політики.

Грошово-кредитна політика та механізм її реалізації в ринкових економіках постійно розвивається і адаптується до потреб розвитку національних економік.

Література

1. Гальчинський А. Теорія грошей / А. Гальчинський. – К. : Вид-во "Онові", 1997. – 416 с.
2. Долан Э.Дж. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика / Э. Долан, К. Кэмпбелл, Р. Кэмпбелл. – М. : Изд-во "Республика", 1991. – 448 с.
3. Лютий І.О. Грошово-кредитна політика в умовах перехідної економіки / І.О. Лютий. – К. : Вид-во "Атіка", 1997. – 238 с.
4. Макконнэл Кэмпбелл Р. Экономикс: принципы, проблемы и политика ; пер. с англ. – В 2-ох т. – Т. 1. / Р. Макконнэл Кэмпбелл, Л. Брю Стэнли. – М. : Изд-во "Республика", 1992. – 399 с.
5. Мишкін Ф.С. Економіка грошей, банківської справи і фінансових ринків: Пер. з англ / Ф.С. Мишкін. – К. : Вид-во "Основи", 1998. – 963 с.
6. Стельмах В. Грошово-кредитна політика в Україні / В. Стельмах, В. Єпіфанов та ін. – К. : Вид-во "Либідь", 2000. – 306 с.

Ланчук Я.С. Інструментарий денежно-кредитного регулирования

Рассмотрены инструменты прямого и косвенного воздействия на основные параметры денежного обращения. Отмечено, что возможность применять косвенные инструменты денежно-кредитной политики в масштабах, свойственных рыночному экономиком, может быть индикатором уровня ее расформирования. Относительно преимуществ и приоритетов к использованию инструментов денежно-кредитной политики указано, что их градацию нужно делать согласно технологических возможностей в достижении целей. Сделан вывод о том, что денежно-кредитная политика и механизм ее

реализации в рыночных экономиках постоянно развивается и адаптируется к потребностям развития национальных экономик.

Ключевые слова: денежно-кредитная политика, центральный банк, ценные бумаги, денежная масса.

Lapchuk J.S. Some Instruments of Monetary Control

The instruments of direct and indirect impact on the basic parameters of the cash flow are studied. The ability to use indirect instruments of monetary policy on the scale inherent in a market economy is emphasized to be a possible indicator of its disbandment. Regarding preferences and priorities for use of instruments of monetary policy indicates that they should be done according to the gradation of technological capabilities in achieving goals. It is concluded that the monetary policy and its implementation mechanism in market economies are constantly evolving and adapting to the needs of the national economy.

Key words: monetary policy, cash flow, central bank, securities, money supply.

УДК 65.011.12

Ст. викл. М.О. Овчинникова, канд. екон. наук – Херсонський НТУ

ВИБІР ГОСПОДАРСЬКОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ СИТУАЦІЙНО-ЦЕНТРИЧНОГО ПІДХОДУ

Для визначення рівня узгодженості економічних результатів із зовнішніми передумовами запропоновано ситуаційно-центричний підхід до формування найбільш доцільного сценарію господарської політики. З цією метою визначено координати точок за показником вірогідності реалізації сценарію і бальної оцінки отримання економічної вигоди за певним сценарієм. На наступному етапі визначено відстань між певними точками сценаріїв і центром ваговитості зовнішніх передумов формування господарської політики. Чим ближче знаходиться точка сценарію господарської політики до центру ваговитості зовнішніх передумов, тим більше вірогідності сприятливих можливостей і підтримувальних дій зовнішнього середовища в реалізації господарських цілей. Це, своєю чергою, дає змогу підприємству утримувати тенденції отримання певних економічних результатів в довгостроковій перспективі.

Ключові слова: ситуаційно-центричний підхід, господарська політика підприємства.

Постановка наукової проблеми. В умовах прозорості ринку імідж підприємства визначає економічний успіх не в меншому ступені, ніж ціна або якість продукції. От чому багато підприємств готові нести витрати, що піднімають їх імідж, такі як проведення PR-акцій, добровільна екологічна сертифікація та інше. Господарська політика підприємства як елемент виробничої системи собою – це сукупність певних правил і процедур з реалізації довгострокових управлінських рішень (стратегії) у поточному періоді, орієнтованих на клієнта, і базується на суспільних цінностях. Забезпечити високий ступінь ефективності господарської політики можливо при грамотному її виборі.

Аналіз публікацій. Проблеми вибору оптимальної господарської політики підприємств стали предметом досліджень вчених, таких як: Д. Богиня, А. Браверманн, В. Васильченко, В. Геєць, В. Герасимчук, Г. Савина, А. Саулін, Л. Федулова та інші [1-8]. Однак остаточного вирішення проблеми не було визначено, що потребує подальшого наукового осмислення та практичної реалізації.

Мета роботи. Обґрунтувати доцільність ситуаційно-центричного підходу до вибору сценарію господарської політики підприємства.

Виклад основного матеріалу. Для того, щоб отримати множину альтернативних господарських результатів необхідно здійснити моделювання роботи системи з різними характеристиками або з різним складом елементів системи. Для аналізованих підприємств пропонуємо розглянути альтернативні характеристики елементів, які наведені у табл. 1 (варіант 2) та 2 (варіант 3).

Табл. 1. Альтернативні середні величини інтервалів обслуговування та їх відхилень, год (варіант 2)*

№ приладу	Підприємство			
	ПП "Баклановський"	ПрАТ "Цюрупинська швейна фабрика "Юність"	ТОВ "Гаврійський текстиль"	ТОВ "Лотос"
Прилад № 1	6 ^{±2}	12 ^{±2}	12 ^{±2}	13 ^{±2}
Прилад № 2	4 ^{±2}	12 ^{±2}	10 ^{±2}	13 ^{±2}
Прилад № 3	4 ^{±2}	12 ^{±2}	5 ^{±2}	9 ^{±2}
Прилад № 4	0,9 ^{±0,2}	12 ^{±2}	0,9 ^{±0,2}	9 ^{±2}
Прилад № 5	-	10 ^{±2}	-	4 ^{±2}
Прилад № 6	-	10 ^{±2}	-	0,8 ^{±0,2}
Прилад № 7	-	10 ^{±2}	-	-
Прилад № 8	-	10 ^{±2}	-	-
Прилад № 9	-	4 ^{±2}	-	-
Прилад № 10	-	4 ^{±2}	-	-
Прилад № 11	-	4 ^{±2}	-	-
Прилад № 12	-	4 ^{±2}	-	-
Прилад № 13	-	4 ^{±2}	-	-
Прилад № 14	-	4 ^{±2}	-	-
Прилад № 15	-	0,8 ^{±0,2}	-	-

*Власна розробка автора

З табл. 1 та 2 видно, що характеристики і склад елементів системи відрізняється за показниками інтервалу обслуговування на швейних приладах.

Табл. 2. Альтернативні середні величини інтервалів обслуговування та їх відхилень, год (варіант 3)*

№ приладу	Підприємство			
	ПП "Баклановський"	ПрАТ "Цюрупинська швейна фабрика "Юність"	ТОВ "Гаврійський текстиль"	ТОВ "Лотос"
Прилад № 1	6 ^{±1}	12 ^{±1}	12 ^{±1}	13 ^{±2}
Прилад № 2	4 ^{±1}	12 ^{±1}	10 ^{±1}	13 ^{±1}
Прилад № 3	4 ^{±1}	12 ^{±1}	5 ^{±1}	9 ^{±2}
Прилад № 4	0,9 ^{±0,1}	12 ^{±1}	0,9 ^{±0,1}	9 ^{±1}
Прилад № 5	-	10 ^{±1}	-	4 ^{±1}
Прилад № 6	-	10 ^{±1}	-	0,8 ^{±0,1}
Прилад № 7	-	10 ^{±1}	-	-
Прилад № 8	-	10 ^{±1}	-	-
Прилад № 9	-	4 ^{±1}	-	-
Прилад № 10	-	4 ^{±1}	-	-
Прилад № 11	-	4 ^{±1}	-	-
Прилад № 12	-	4 ^{±1}	-	-
Прилад № 13	-	4 ^{±1}	-	-
Прилад № 14	-	4 ^{±1}	-	-
Прилад № 15	-	0,8 ^{±0,1}	-	-

*Власна розробка автора